

УДК 81-13:81'243:378.147

FOREIGN LANGUAGE TEACHERS' ROLE IN STUDENTS' EMOTIONAL INTELLIGENCE FORMATION**РОЛЬ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНИХ МОВ У ФОРМУВАННІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТУДЕНТА****Krekoten O.V./Крекотень О.В.***Senior lecturer / старший викладач*

ORSID: 0000-0931-1947-1074

*Sumy National Agrarian University, Sumy, G.Kondratieva, 160, 40021**Сумський національний аграрний університет, Суми, Г.Кондратьєва, 160,40021*

Анотація. В роботі мова йде про важливість ролі викладача у формуванні емоційного інтелекту студентів в процесі вивчення іноземних мов. Проведено аналіз наукових досліджень даного питання, визначені поняття, узагальнені методичні підходи до проблеми у курсі іноземної мови.

Ключові слова: емоційний інтелект, іноземна мова, емоція, позитивна психологія, мотивація

Abstract. The study deals with the importance of teachers' influence on emotional intelligence in foreign language classes. The review of the scientific research was carried out; the concepts were defined, didactic approaches in foreign language classes were shown.

Key words: emotional intelligence, foreign language, emotion, positive psychology, motivation

Вступ.

Сучасна ситуація в університетській освіті України не може не хвилювати, адже щоденні стреси студентів, спричинені російською агресією, впливають на їх емоційний стан. На перший план виступає вміння викладача побудувати спілкування зі студентами на максимально позитивних навчальних реаліях. Спираючись на твердження, що викладач іноземних мов має справу не лише з теорією, але й буде практичні взаємовідносини зі студентами, адже мовлення передбачає вирішення комунікативних проблем, варто відзначити актуальність досліджень, пов'язаних з місцем викладача у формуванні позитивних емоцій студента. Емоційний стан вчителів та учнів взаємопов'язаний. Збої емоційного стану викладача можуть привести до емоційного вигорання студентів. Педагог зобов'язаний долати свою дратівливість, гнів або відчай. Натомість творчий підхід та позитивне ставлення має привести до позитивних зрушень як до засвоєння матеріалу, так і до емоційного балансу в колективі.

Основний текст.

Важливість позитивних емоцій викладача іноземних мов та їх вплив на досягнення навчальних результатів не досліджувалися до 2012 року, саме тоді науковці *MacIntyre and Gregersen* започаткували термін «позитивна психологія» та пов'язали її з вивченням іноземних мов[1], термін «емоційний інтелект» з'явився раніше, у 1990, завдяки дослідженням Д. Меєра та П.Селовея, у 1995 році широкої популярності набула книга Д.Гоулмана «Емоційний інтелект», де доведено стале співвідношення між умінням керувати своїми емоціями та успішністю людини [2]. Тема досі не перестає бути актуальною, тож як важливість емоційного стану учасників навчального

процесу, так і їх здатність керувати емоціями, широко досліджується у багатьох країнах світу. Досліджуючи взаємозв'язок *вчитель-студент*, *H.Jin, J. Kim, Y. Kong, K.Hernandez та M.Soban (2023)* довели позитивний вплив емоційного інтелекту викладача на мотивацію студента. Навчання не розглядається більше, як передавання знань, а радше як трансмісія практичних можливостей. З цієї точки зору, науковці підкреслюють важливість запам'ятовування імен студентів та проведення конструктивного зворотного зв'язку, що передбачає використання власного досвіду викладача для досягнення педагогічної мети [3, с. 188]. Манера ведення заняття, чітке пояснення матеріалу, вміння керувати своїми емоціями мусить надихати студентів на оволодіння знаннями та на вдячність за це викладачеві. Більше того, вчені довели [2, 3] результативність педагогічного прийому «Лист вдячності», де студенти аналізують свій прогрес в оволодінні іноземною мовою та визначають, за що саме вони вдячні викладачеві.

Поняття «емоційний інтелект» визначимо як «суму навичок та здатностей людини визначати емоції, розуміти як власну мотивацію та наміри, так і бажання інших людей, а також здатність управляти емоціями з метою вирішення певних практичних завдань» [4, с.276]. Згідно дослідження О.Новак, лише 16% вчителів мають високий рівень емоційного інтелекту, а 38% низький. [5]. Експеримент проводився на педагогах молодшої школи та, звісно, вимагає ще апробацій у вищих навчальних закладах. Погодимось, що ця тенденція існує, тому першою обов'язковою умовою успішного формування емоційного інтелекту студентів, що вивчають іноземну мову, є досить високий рівень його у викладача. З іншого боку, недостатній рівень сформованості емоційного інтелекту вчителя призводить до неможливості здійснювати емоційну регуляцію заняття. Т.Котик доводить, що на підвищення емоційного інтелекту впливає педагогічний стаж викладача та професійний досвід [5]. Ключовими показниками емоційного інтелекту вважаються: мистецтво контактувати з людьми, гнучкість та стійкий емоційний фон, здатність м'яко впливати на емоції інших людей, здатність відстоювати власну думку та вирішувати конфліктні ситуації [2]. Саме заняття з іноземної мови дозволяє моделювати різні емоційно забарвлені ситуації та давати можливість їх вирішувати позитивно. При цьому Д. Ципіна вважає доцільним до розвитку емоційного інтелекту впровадити компонент самоконтролю, щоб мати можливість самостійно оцінювати власні дії та стратегії навчання [6]. Вивчаючи іноземну мову, студенти мають можливість ставити себе на місце професіонала та відповідно реагувати: ділитися особистою інформацією, пропонувати допомогу, демонструвати співчуття чи вміння слухати тощо. Емоції можуть передаватись не лише вербально, але й невербальними засобами: інтонацією, тембром, жестами [6, с. 277]. Варто відзначити рольові ігри «Відмова» та «Діловий комплімент», запропоновані Д.Ципіною для формування емоційного інтелекту майбутніх економістів. У першій грі група ділиться на групи з трьох учасників, де перший просить, інший відмовляє, третій виступає координатором. Гра «Діловий комплімент» передбачає висловлення компліменту діловим якостям або рисам характеру учаснику, що сидить у колі

поруч [6, с. 279]. При цьому бажано, щоб викладач теж сидів у колі разом зі студентами. Ще один цікавий інструмент щодо формування емоційного інтелекту, що можна запропонувати учасникам освітнього процесу – «Ліфт настрою» американця Ларрі Сенна. Людині пропонують проаналізувати 19 поверхів, пов'язаних з емоційними станами (вдячний, мудрий, творчий, винахідливий, ..., стурбований, готовий оборонятися, схильний до осуду, пихатий, ... злий, пригнічений) та визначити, на якому поверсі вона знаходиться на певний момент [2, с.22]. Стартуючи з певного поверху, ми можемо рухатись вгору або вниз поступово, механізм самоусвідомлення має реагувати на певні подразники свідомо, щоб сприяти формуванню емоційного інтелекту.

Дидактичний прийом «Німий телевізор» передбачає мовну реакцію або відтворення емоційної ситуації на основі перегляду відео, звуковий супровід при цьому вимкнений. Цей прийом дозволяє розпізнавати емоції людей та формулювати власне ставлення стосовно певних ситуацій [6, с.280].

Висновки.

Згідно дослідженню вчених, більшість викладачів (58,3%) з задоволенням викладають англійську як іноземну мову та лише 38% відчують задоволення від позитивного успіху студентів у вивченні мови [1, с.40]. З цього робимо висновок, що треба приділити особливу увагу усвідомленню викладачем своєї ролі у формуванні емоційного інтелекту. З метою створення системного підходу були виділені основні напрями роботи викладача іноземної мови над підвищенням рівню емоційного інтелекту: формування здатності ідентифікувати емоції, вчитися розуміти та керувати ними. Розвиток вміння аналізувати вербальні і невербальні засоби мовлення, утримання від поділу емотивних станів на погані та гарні, здатності не приховувати емоції, вміння слухати співрозмовника, передбачення можливих реакцій – все це дозволить процесу вивчення іноземних мов перейти на більш якісний рівень.

Література:

1. Al-Dosari S. M., Mohsen M. A., Curle S. Enjoyment in the Foreign Language Teaching Environment: Saudi Teachers' Perspectives. *PSYCHOLINGUISTICS*, 2022, 32(1), 29-50. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2022-32-1-29-50>
2. Савонова Г. І. Розвиток емоційного інтелекту в закладі загальної середньої освіти. Лисичанськ, 2021. 70 с.
3. Jin H., Kim J., Kong Y., Hernandez K., Soban M. Student Emotions and Engagement: Enacting Humanizing Pedagogy in Higher Education. *IAFOR Journal of Education: Studies in Education*, 2023, Vol.11 (3). Pp. 185-206 <https://iafor.org/archives/journals/iafor-journal-of-education/10.22492.ije.11.3.pdf>
4. Августюк М.М. Методичні поради до підвищення рівня емоційного інтелекту в здобувачів вищої освіти. Острог: Острозька академія, 2022. 94с. DOI: <https://doi.org/10.25264/20.09.2022/1>
5. Котик Т. Емоційний інтелект учителів початкової школи. *Гірська школа українських Карпат*, 2020, №23. С.14-19 DOI: <https://doi.org/10.15330/msuc.2020.23.9-13>

6. Ципіна Д. Розвиток емоційного інтелекту студентів-економістів в процесі вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2023. Вип.61. Т.3. С.274-281 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-3-44>

Стаття відправлена: 20.01.2024 р.

© Кречотень О.В.